



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příprava na vyučování Českého jazyka a literatury s cíli v oblastech VDO a čtenářství

Název učební jednotky (téma)	Porovnání křesťanských svátků
Stručná anotace učební jednotky	V této vyučovací hodině si žáci uvědomí význam starých českých tradic, způsoby jejich dodržování kdysi a dnes, vliv náboženství při vzniku těchto tradic a souvislost s ročními obdobími. Žáci vychází z textu, samostatně používají Vennovy diagramy.
Nutné předpoklady (Již osvojené znalosti a dovednosti žáků, které umožní, aby jednotka efektivně směřovala ke svým cílům).	• Přečtení úryvku z knihy (Příloha A) • Znalost kalendářního roku, schopnost orientovat se v kalendáři, posloupnost a charakteristika ročních období • Schopnost třídit informace pomocí Vennova diagramu • Znalost pojmu tradice, zvyk
Časový rozsah učební jednotky	90 minut
Věk žáků (ročník)	3. ročník





evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zařazená průřezová témata (včetně čtenářství)	OSV	MKV	MV	VMEGS	VDO	EV	Čtenářství
					Ano		Ano
Vyučovací obor(y)	Český jazyk a literatura						
Dlouhodobé cíle (Klíčové kompetence, části profilu absolventa, části výchovné a vzdělávací strategie školy)	—						
Cíle jednotlivých průřezových témat a čtenářství, které chci v dané učební jednotce naplnit	VDO - Žák si uvědomí souvislost tradic s náboženstvím. - Žák pochopí rozdílnost při dodržování těchto tradic v jednotlivých rodinách. Čtenářství - Žák pojmenuje na základě přečteného textu a prohlídky ilustrací, jak se dodržovaly tradice Vánoc a Velikonoc na Starém bělidle. - Žák na základě četby rozliší společné a rozdílné rysy obou tradic, přitom zobecňuje a konkretizuje.						





evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Cíle učební jednotky	Český jazyk a literatura RVP: • Žák plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti. • Žák porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti. • Žák na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev. • Žák porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná. Školní výstupy: • Žák se zeptá na význam slov, jimž nerozumí. • Žák vyhledá potřebné informace v kalendáři. • Žák se dokáže orientovat v literárním textu. • Žák ústně formuluje svoje zkušenosti. • Žák vypracuje samostatně test. • Žák se podílí ve skupině na vypracování Vennova diagramu.
Hodnocení (Z čeho učitel i žáci poznají, že bylo dosaženo cílů a jak to učitel i žáci budou hodnotit)	• Presentace Vennova diagramu • <i>Rybí kost</i> – ústní formulace otázek k údajům v textu a jejich následné zodpovězení (formulace celé věty)
Popis učební jednotky	Žáci si za domácí úkol přečtou ukázkou z knihy <i>Babička</i> (Příloha A). Zároveň vyplní test, který se k textu váže (Příloha B). 1. Seznámení se s tématem a cíli hodiny (5 min) Na prvním stupni jsou tradice Vánoc a Velikonoc oporou pro





evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

velkou část výuky, vracím se k nim velmi často v různých souvislostech i v jiných předmětech, na mou práci navazuje činnost naší školní družiny.

2. Zopakování obsahu úryvku (5 min)

Žáci četli kapitolu doma a následně jim byla přečtena vyučujícím (Příloha A).

Osnova je zapsána na tabuli.

Vysvětlíme význam slova *půst*, *posvětit*.

3. Prohlídka ilustrací (5 min)

Žáci si prohlédnou ilustrace (Příloha A) a s jejich pomocí pojmenují dvě hlavní tradice: Vánoce, Velikonoce. Přiřadí jim hlavní symboly z ilustrace.

4. Vyhledávání v textu (5 min)

V textu žáci vyhledávají slovní spojení charakterizující jednotlivé tradice a porovnávají je s ilustrací.

Společně pak doplňují další slovní spojení a pojmy, které se k těmto tradicím vážou. Slova jsou zapisována na tabuli.

5. Skupinová práce (20 min)

Pomocí pojmů z tabule (Příloha C) žáci porovnají Vánoce a Velikonoce prostřednictvím Vennova diagramu, doplňují i své další nápady. Pojmy, které nedokážou zařadit, píšou pod diagram.

6. Porovnání jednotlivých diagramů (20 min)

Jednotlivé skupiny odprezentují svou práci. Diskutují nad tím, které pojmy se dařilo zařadit obtížně nebo naopak snadno, dotazují se, obhajují, vysvětlují si vzájemně.





evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	7. Společná diskuse o ilustraci k masopustu (5 min) Zopakování významu masopustu, kalendářní zařazení této události, společná prohlídka třídních fotek z masopustního průvodu na webu školy. 8. Vyhledání v kalendáři (5 min) Žáci vyhledají v kalendáři, na které dny v letošním školním roce připadne Štědrý den, svátek Štěpána, Velikonoční neděle a pondělí, uvědomí si časovou posloupnost a souvislost s ročním obdobím (za dva měsíce, za půl roku, na začátku zimy, na jaře...) 9. Znalost kalendáře (5 min) Společně najdeme žáky, kteří nejbližší těmto datům mají svátek a narozeniny. 10. Závěrečná reflexe (15 min) <i>Rybí kost</i> (Příloha D): Žáci si k textu kladou otázky dle předkresleného obrázku rybí kosti, podmínkou je jednak dodržet strukturu rybí kosti, dále pak oslovení na začátku každé otázky. Na otázku je nutno odpovědět celou větou.
Seznam příloh	Příloha A – Text <i>Křesťanské svátky</i> (vytisknout barevně) Příloha B – Test Příloha C – Pojmy do Vennova diagramu Příloha D – Rybí kost Příloha E – Fotografie realizace výstupu učební jednotky NĚMCOVÁ, Božena; převyprávěl PROUZA, Petr. <i>Babička</i>. Praha : Fragment, 2011. 45 s. ISBN 978-80-253-1097-7.





evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Autor lekce
(realizátor
učební
jednotky), škola**

Mgr. Monika Fiebigerová

ZŠ Liberec

Lesní 575/12, 460 01 Liberec 1





evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Závěrečná sebereflexe učitele

(následuje po odučení učební jednotky)

**Co se mi osvědčilo
během vyučování** (co
fungovalo, mělo úspěch,
z čeho jsem měl/a
radost).

Žáci se poprvé setkali ve čtení s Vennovým diagramem, s nímž dosud pracovali jen v matematice a prvouce.

Během předcházejícího týdne jsem do matematiky i českého jazyka práci s diagramem zařadila denně v rámci opakovacích cvičení (společné násobky, párové souhlásky na konci slova), aby si žáci důkladně tento systém třídění procvičili, následně po hodině matematiky jsem prázdný diagram ponechala na tabuli a pro žáky bylo snazší se zorientovat v řešení problému.

Zpočátku byli nejistí, pojmy, s nimiž si nevěděli rady, zapisovali pod diagram. V závěrečné části, kdy si práce vzájemně hodnotili, si pak pojmy dovysvětlili a pomohli vzájemně zařadit. Na tuto UJ navazuje UJ Ve škole dříve a dnes, kde pracovali žáci samostatněji a akčněji. Dokonce už byli schopni zařadit svoje pojmy, nejen ty z nabídky na tabuli.

Protože se některé děti během samostatné práce trochu ztrácely v pojmech, považovala jsem pak za vhodné zařadit krátkou vsuvku a připomenout jim, jak jsme se společně loni zúčastnili masopustního průvodu, důvodem byl opakovaný dotaz, kam mají zařadit masopust (o něm byla v kapitole zmínka i ilustrace).

Pro některé žáky je orientace v čase i psaném textu náročná, proto jsem volila jako doplňkovou činnost hledání v kalendáři, žáci si tímto pomohli zařadit daná roční období a s tím související svátky, hledání jejich vlastních jmen mělo děti dodatečně namotivovat a povzbudit ty, kterým doplňování do diagramu připadalo obtížné.

Nezná-li dotyčný odpověď, otázku položí někomu jinému, dotazovaným nemůže být nikdo dvakrát. Děti tuto činnost vnímají jako hru.





INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Co se mi osvědčilo během vyučování (co fungovalo, mělo úspěch, z čeho jsem měl/a radost).	Metodu rybí kosti jsem jednou do lekce zařadila náhodně, byla jsem překvapena, že si ji žáci velmi rychle osvojili. Aby se zapojili všichni, což zpočátku nefungovalo, využila jsem nápadu jiné paní učitelky, jejíž hodinu jsem viděla na stáži v Jesenici. Podmínkou je ptát se konkrétní osoby tak, že na začátku otázky je oslovení (Pavle, proč se slaví Vánoce?). Na otázku bez oslovení se neodpovídá. <i>Poznámka:</i> Fotografie realizace učební jednotky jsou obsaženy v příloze (Příloha E).
S jakými problémy (obtížemi) jsem se během vyučování setkal/a.	—
Co bych příště udělal/a jinak (jak bych upravil/a tuto přípravu).	—





evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Křesťanské svátky



Před Štědrým dnem se na Starém bělidle, k velké babiččině radosti, nečekaně objevil její syn Kašpar, který působil jako tka-dlec v Dobrušce. Až se dojetím rozplakala, dokonce od pečení odběhla a na všemožné se syna vyptávala. Na Štědrý den se děti chtěly postit, aby viděly zlaté prasátko, ale jako pokaždé jim snaha do večera nevydr-žela. Po bohaté sváteční tabuli sebrala ba-bička po kousku ode všeho, co bylo k večeři.

Polovičku hodila do potoka, aby voda zůstala čistá, polovičku zahrabala do sadu pod strom, aby země byla úrodná. A ještě drobečky hodila ohni, aby neškodil.

Děti už netrpělivě vyhlížely z oken, zda je Ježíšek nablízku. A zanedlouho odkudsi zaznělo cinkání zvonku, vzápětí matka vešla do dveří a volala, že Jezulátko navštívilo babiččinu světnici. Na stole stála ozdobená jedlička a pod ní ležely dárky pro každého, ba i pro strýčka Kašpara. Na Štěpána šli chlapci na koledu do mlýna i do myslivny, odkud zase Franěk s Bertíkem přišli koledovat na Staré bělidlo.

Vánoční hody rychle uběhly a po nich následoval svátek Tříkrálový, kdy se opět vesele chodilo koledovat po celé vsi.

Období zimy pak pro děti, ale zejména pro mladou vesnic-kou chasu mívalo ještě jedno kaž-doroční vítané povyražení, a to byl masopust.





evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Byl to čas od Tří králů do počátku postní doby podle církevního kalendáře, přičemž bujarý průvod masek a všelijakých veselých maškar se odbyval poslední den masopustu. A to i děti ze Starého bělidla měly dovoleno jít kus cesty s povykujícím zástupem, který se zastavoval před každým stavením s přáním bohaté úrody.

Přešlo pár týdnů a už tu byla Květná neděle. To vždy Barunka ráno zaběhla k potoku, aby natrhala několik proutků kočiček. S babičkou šla na hrubou mši, kde se kočičky posvětily a zůstávaly pak dlouho v malované vázičce. A hned další týden začínaly nadmíru ctěné svátky velikonoční. Asi jako jediná na Starém bělidle, ale i v okolí, držela babička na Velký pátek přísný půst, kdy nepozřela ani malé sousto. Zato na Bílou sobotu se pekly mazance a beránci z jemného těsta a také se malovala vajíčka. Na Boží hod pak babička s sebou do kostela vzala jeden mazanec a dvě vajíčka k posvěcení. A doma každý dostal po kousku, aby byl zdravý a dlouho žil.

Pondělí velikonoční se neobešlo bez tradiční koledy. Jeník s Vilímem už měli připravené pořádné pomlázky spletené z vrbového proutí a hned ráno s chutí vyšlehali Barunku, trochu mírněji Adélku a přede jen opatrně matku i babičku. Brzo se objevil pan mlynář. Tvářil se jako by nic, ale pod kabátkem měl schovanou krátkou, ale silnou pomlázku a všechny ženské v domě



bez rozdílu věku se smíchem vyšlehal. Později přišel i myslivec a mládenci ze vsi, takže děvčata byla moc ráda, když tlouklo poledne, neboť odpoledne se už s pomlázkou necho-dilo.

(Z knihy NĚMCOVÁ, Božena; převyprávěl PROUZA, Petr. *Babička*)





evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Test

Správnou odpověď označ – **písmeno ZAKROUŽKUJ**

1. Kašpar byl

- a) bratr paní Proškové
- b) bratranec Hortensie
- c) syn paní Novotné

6. Na Velký pátek babička

- a) pekla mazance
- b) postila se
- c) chodila do kostela

2. Kašpar bydlel

- a) v Praze
- b) v Dobrušce
- c) na Hrušce

7. Vánoční stromek na Starém bělidle

- a) neměli
- b) byla jedlička
- c) byla lípa

3. Zbytky štědrovečerního stolu večer babička

- a) hodila do potoka
- b) zahrabala pod strom
- c) hodila do ohně

4. Koledovat se chodilo

- a) na Štěpána
- b) o Třech králích
- c) o masopustu

5. Poslední den masopustu

- a) se trhaly kočky
- b) se děti postily
- c) byl průvod masek





evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pojmy na vyplnění Vennova diagramu

Ježíš	stromček
kočičky	cukroví
pomlázka	jaro
zima	mazanec
perníčky	vrba
vajíčka	zlaté prasátko
kapr	ozdoby
Boží hod	půst
dárky	





Rybí kost

S metodou rybí kosti jsem seznámila děti v předvánoční době – motivace kaprem. Žáci si ho ve skupinkách nakreslili obrázek kapra, vystřihli ho. Pak jsem jim dávala otázky (Kdo má rád kapra? Co má kapr na těle? atd.) V každé se opakovalo slovo kapr. Poslední otázka byla: Co zbude, když kapra sníme? Odpověď byla – kosti, následně jsme si „kostru“ nakreslili na druhou stranu obrázku.

Potom jsem děti vyzvala, aby si zkusily vzpomenout, jak otázky začínaly – slova jsem do schématu zapisovala. Obrázek kapra pak byl nějakou dobu na tabuli a používala jsem ho pak k jakýmkoli textům, které jsme zrovna četli, někdy jsem jen řekla, že hledáme otázky k horní řadě na kostře, k poslední dvojici... Po Vánocích si děti první den dávaly otázky samy, v kruhu, všechny otázky se měly týkat toho, jak prožily vánoční prázdniny.

Následně jsem se k této metodě vracela, děti si ji osvojily rychle, moc se mi pak líbil nápad oslovení, kdy se otázka klade konkrétnímu žákovi. (Začínala jsem s dětmi procvičovat tak, že např. v oslovení byla podmínka: nesmíš se ptát nikoho ve své řadě, nesmí se ptát kluk kluka...., otázky šeptej, zazpívej...)





evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ





evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



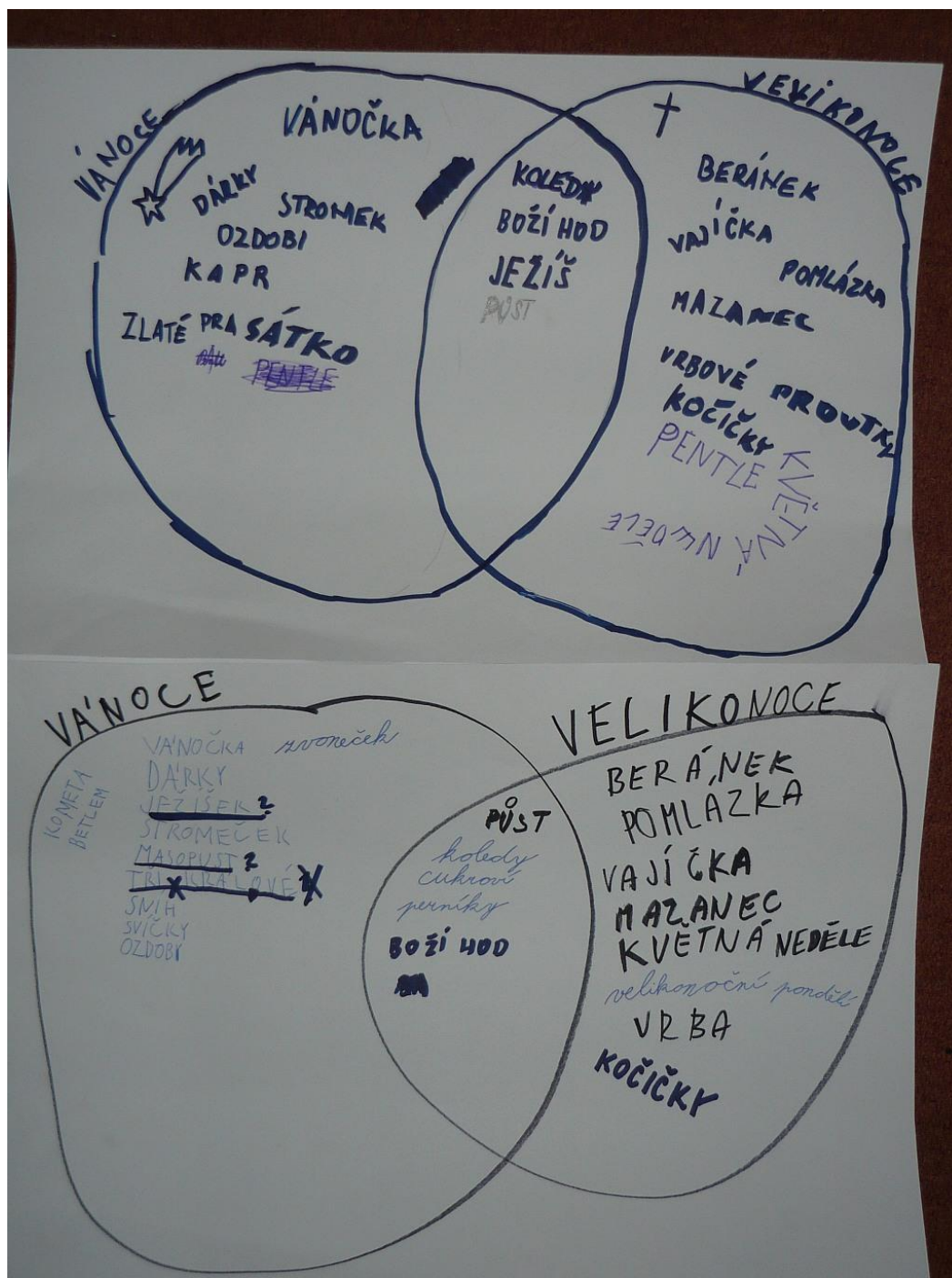
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Fotografie realizace učební jednotky



Vennův diagram

